

Preek over Psalm 121 (Nieuwjaar)

Broeders en zusters, gemeente van onze Here Jezus,

De psalm die we zojuist gelezen hebben maakt deel uit van een reeks van 15 bedevaartsliederen. Psalm 120 is de eerste en Psalm 135 is de laatste van die reeks. Boven al deze psalmen staan ook de woorden 'een bedevaartslied'. Letterlijk vertaald wordt deze liederenbundel 'Opgangsliederen' genoemd. Dit woord wijst naar het *opgaan* van het volk naar Jeruzalem op bedevaart. Dat er over 'opgaan' gesproken wordt is logisch. Jeruzalem ligt hoger dan de omgeving. De Psalm die we vandaag gelezen hebben is dus een opgangslied of een bedevaartslied, of zoals de NBV zegt: een pelgrimslied.

Nu kan ik me voorstellen dat u bij een bedevaart meteen aan Mekka of aan Lourdes denkt, maar ook het volk Israel kende ten tijde van het Oude Testament de gewoonte om drie maal per jaar, met Pasen, met Pinksteren en met het Loofhutzenfeest een bedevaart naar Jeruzalem te maken. Waar je ook maar woonde in het land, je ging naar Jeruzalem. En dat kon best een hele reis zijn. Denk maar aan Jozef en Maria. Van hen staat in de bijbel vermeld dat zij met de 12-jarige Jezus vanuit Nazareth naar Jeruzalem gingen. Ongetwijfeld hebben ze die tocht vaker gemaakt. Van Nazareth naar Jeruzalem is toch gauw zo'n 100 kilometer, en dat te voet, of in het gunstige geval op een ezeltje. En dan niet over van die keurige wandelpaden zoals wij hier gewend zijn, maar langs glibberige en hobbelige weggetjes. We voelen wel aan dat zo'n reis een hele onderneming is. Vooral het laatste stuk. Ik zei net al: Jeruzalem ligt in een heuvelachtig gebied. Een gebied wat dus als je te voet gaat heel zwaar is, maar behalve dat, ook gevaarlijk. Denk maar aan het verhaal dat Jezus vertelt over de Barmhartige Samaritaan. Het was wel een gelijkenis, maar toch, het was heel herkenbaar. De luisteraars van Jezus kenden die weg wel van Jeruzalem naar Jericho. Het plaatje dat Jezus schetste was niet moeilijk voor te stellen. Het gebeurde maar al te vaak dat iemand op die weg werd overvallen. En vooral in de tijd als er veel reizigers onderweg zijn naar Jeruzalem waren rovers actief in de heuvels rondom de stad.

Deze Psalm 121 heeft altijd veel mensen aangesproken. En dat is ook heel begrijpelijk. Maar het is wel goed om te realiseren dat deze Psalm in de eerste plaats een bedevaartslied is. En daarom wil ik voorstellen om eerst even samen naar de

inhoud van de Psalm kijken en daarna te zien wat deze bedevaartspsalmen hoe de Psalm iets kan betekenen voor ons dagelijks leven.

Ik ben verklaringen tegen gekomen dat het lied gezongen zou worden op de heenweg naar Jeruzalem en andere uitleggers verdedigden de mening dat het tijdens de terugweg werd gezongen. Wat mij betreft doet dat er niet zoveel toe. Iemand is onderweg naar Jeruzalem of iemand gaat op weg vanuit Jeruzalem. In beide gevallen geldt, hij ziet die bergen. Nou ja, bergen, het zijn eigenlijk heuvels. In het Hebreeuws is dat hetzelfde woord. Die bergen of heuvels rondom Jeruzalem worden in Psalm 125 ook bezongen. Daar worden ze trouwens als positief beschouwd. *Rondom Jeruzalem zijn bergen, zo is de HERE rondom zijn volk van nu aan tot in eeuwigheid.* Zoals de bergen een verdedigingslinie vormen rondom Jeruzalem zo is God de Beschermers van zijn volk. Maar nu, in Psalm 121 ziet iemand tijdens zijn pelgrimstocht die heuvels en hij moet er niet aan denken dat hij die hele klim te voet moet maken. *Ik hef mijn ogen op naar de bergen, vanwaar zal mijn hulp komen?* Die vraag stelt hij zichzelf. Hij ziet er letterlijk als een berg tegen op. En weet u wat dan zo mooi is? Dan gaan de andere pelgrims antwoord geven. *Mijn hulp is van de HERE die de hemel en aarde gemaakt heeft.* Bekende woorden. Er zijn veel kerken waar ze elke kerkdienst beginnen met deze woorden *Onze hulp is in de naam van de HERE die de hemel en de aarde gemaakt heeft.* Woorden die we aan het eind van Psalm 124 ook weer tegenkomen, trouwens. Ikzelf doe het meestal in de vorm van een gebed: *Here God, we willen tegen U zeggen dat we van U afhankelijk zijn, U bent de Schepper van alle dingen.....* Daarmee zeg je precies hetzelfde. Je erkent met deze woorden dat je zo maar van alles kan gebeuren in het leven. Als klein mensje stel je niet zoveel voor. Maar je mag wel weten dat God je nooit los laat. God de Schepper van hemel en aarde. En God de Schepper wordt in deze Psalm ook bezongen. De dichter spreekt uit te geloven dat de hemel en aarde door God zijn gemaakt. Die God, die God die het hele universum heeft gemaakt, die Alleskunner staat aan onze kant. Tussen twee haakjes, ziet u dat de hele discussie over schepping en evolutie niet alleen met het verstaan van Genesis 1 te maken heeft. Als Genesis 1 niet waar is dan is deze Psalm ook niet waar. Dan maken de pelgrims onderweg naar Jeruzalem zich blij met een dode mus. Want juist het Schepper zijn van God geeft de pelgrims de moed en de zekerheid dat hen niets zal overkomen onderweg. *Mijn hulp is van de HERE die de hemel en aarde gemaakt heeft.*

En blijkbaar twijfelen de zangers ook niet aan het feit dat God zich nog steeds met Zijn schepping bemoeit. Ook dat hoor je moderne theologen nog wel eens beweren. God is dan wel de Schepper, maar Hij ziet sinds de schepping niet meer om naar de aarde. Hij laat alles op zijn beloop. De pelgrims van Psalm 121 willen daar in ieder geval niet van weten. Diezelfde God die de Schepper is, waakt ook over ons. Je voet zal niet wankelen. Dat moeten we maar heel letterlijk opvatten. Onderweg door die heuvels met z'n glibberpaadjes kun je maar zo vallen of je enkel verzwikken. Dan kun je geen kant op. 't Zal je maar gebeuren. Maar nee, zingen de pelgrims, God houdt de wacht. Hij dut zelfs niet even in, Hij is constant met Zijn zorg om ons heen. Net zoals je schaduw nooit bij je vandaan gaat, zo is God als een persoonlijke lijfwacht constant om je heen. Hij beschermt je tegen het steken van de zon. Dat is in Israel een reëel gevaar. Denkt u maar aan die weduwe uit Sunem wiens zoon stierf aan een zonnesteek en daarna door Elisa werd opgewekt uit de dood. Of aan Jona, die, nadat de wonderboom verdord was, het zo warm kreeg in de zon dat hij verlangde te sterven. Nu kunnen we ons bij dat steken van de zon nog wel iets voorstellen, maar bij het steken van de maan wat minder. Naar alle waarschijnlijkheid moeten we hier denken aan de gedachte dat je van de maan ziek kon worden. In Matt. 17 bijvoorbeeld komen we een maanzieke jongen tegen. Men zag waarschijnlijk in die tijd verband tussen de stand van de maan en de toevallen die iemand kreeg. Ook in onze westerse wereld zag men vroeger wel verband tussen de stand van de maan en geestesziekten. Het engelse woord 'lunatic' betekent letterlijk 'geraakt door de maan'. Waarschijnlijk geloofde men vroeger dat de maan de oorzaak was van sommige psychische stoornissen. Het woord wordt vandaag de dag nog steeds gebruikt, maar men geeft die betekenis er niet meer aan.

Als vs. 6 dus zegt dat de HERE ons beschermt tegen het steken van zon en maan dan wil dat zeggen dat de HERE ons beschermt tegen ziekten. Tijdens je lange tocht onwel worden was geen prettig vooruitzicht. Je kunt niet even 112 bellen.

In vs. 7 volgt dan nog de belofte dat de HERE onze ziel zal bewaren. Dat betekent zoiets als 'De HERE waakt over je leven'.

Het 8^e vs. van Psalm 121 worden vaak uitgesproken door gelovige joden terwijl ze de zogenaamde Mezoëza aanraken. Een mezoëza is een kokertje wat op de deurpost van de huizen wordt bevestigd. In Deut. 6:8 staat: *gij zult het wetboek tot een teken*

op uw hand binden en het zal u een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn, en gij zult ze schrijven op de deurposten van uw huis en aan uw poorten.

Dit gebod wordt door de Joden letterlijk toegepast. Tijdens onze Israelreis hebben we bij de Klaagmuur ook verschillende mensen gezien met gebedsriemen om de handen – *gij zult het wetboek tot een teken op uw hand binden* – ook zagen we mensen met een band op het voorhoofd met daaraan een doosje bevestigd met daarin een stukje perkament met een tekst uit de Thora – *het zal u een voorhoofdsband tussen uw ogen zijn*. Iets soortgelijks zie je bij de mezoeza aan de deurpost van de huizen. In de mezoeza bevindt zich een stukje perkament waarom de woorden van Deut. 6:4-9 en Deut. 11:13-21 staan. - *gij zult ze schrijven op de deurposten van uw huis en aan uw poorten*. Iedere keer als nu een gelovige Jood zijn huis in gaat of uit gaat citeert hij de woorden uit het laatste vers van Psalm 121: *moge God mijn uitgang en mijn ingang bewaren van nu af aan en voor altijd*.

De NBV heeft bij dit vers: *de HEER houdt de wacht over je gaan en je komen*. Dat is wel mooi vertaald. God gaat met je mee, waar je ook gaat of staat.

Tot zover de letterlijke betekenis van deze Psalm. Nu zei ik net al dat deze psalm heel veel mensen aanspreekt. Ik lees zelf deze Psalm ook geregeld bij zieke of oudere broeders en zusters. En ik vond de Psalm ook mooi van toepassing op de jaarwisseling.

Want de tocht die de pelgrims maken naar Jeruzalem is prachtig te vergelijken met onze levensweg. We zijn weliswaar niet onderweg naar het aardse Jeruzalem, maar wel naar het hemelse Jeruzalem. En tijdens onze levensweg daar naartoe komen we vaak genoeg dingen tegen waar we als een berg tegenop zien. Dan kan die vraag uit vs. 1 maar zo onze eigen vraag worden: *Ik hef mijn ogen op naar de bergen, vanwaar zal mijn hulp komen?* Maar ook dan mag het antwoord hetzelfde zijn als in de Psalm: *mijn hulp is van de HERE!* Net zoals God garant stond voor een veilige aankomst voor de pelgrims onderweg naar Jeruzalem, zo staat Hij ook garant voor de veilige aankomst in het nieuwe Jeruzalem. Wat er ook gebeurt in je leven, God gaat met je mee. Hij is dag en nacht beschikbaar.

En dat mag nu ook vandaag gelden, op deze eerste dag van het nieuwe jaar. Nu zijn er mensen die altijd heel nuchter omgaan met de jaarwisseling. Ach, wat maakt het

uit, de kalender verspringt weer een jaartje. En die kalender is ook gewoon door mensen verzonnen. Wat maakt het uit of het één minuut voor twaalf is, of één minuut over twaalf. Maar voor de meeste mensen geldt toch wel dat zo'n jaarwisseling een moment van terugkijken en vooruitkijken is. Terugkijken hoe het oude jaar is verlopen. Ik hoorde laatst voor de tv dat 69% van de Nederlanders redelijk tevreden zijn met het afgelopen jaar. Maar ja, dat kan dus ook betekenen dat je bij de andere 31% hoort en dat terugkijken vooral pijn doet. En dat geldt uiteraard ook bij het vooruitkijken naar het nieuwe jaar. Sommigen kijken vol verwachting voor uit. Je krijgt een nieuw huis, een andere baan, je gaat trouwen, je krijgt een baby. Maar het kan ook anders. Je kunt te maken hebben met zorgen over je kinderen, of over ouderwordende ouders, je kunt gezondheidsklachten krijgen of te maken krijgen met werkeloosheid of spanningen op het werk. En dan ben je niet fluitend die grens tussen 2011 en 2012 overgegaan. Dan heb je het gewoon zwaar en zie je er misschien zelfs geen gat meer in.

En weet u wat ik dan weer zo mooi vind van zo'n pelgrimslied? Dat lied zing je niet alleen. Ik heb net al gezegd dat de andere pelgrims de vermoeide pelgrim toezongen: *mijn hulp is van de HERE*. En dat mogen wij nu ook doen. Juist op nieuwjaarsdag. *Kom op, broeder, zuster, 't oog omhoog en hand in hand. Wij gaan op des Konings roepstem naar ons huis en vaderland. Over bergen en door dalen gaan wij naar die blijde zalen....*

Dat is nu gemeente zijn. 't Oog omhoog en hand in hand. Bij 't oog omhoog mag u denken aan elkaar steeds weer wijzen op de Here Jezus. Help het elkaar onthouden: er is nooit een moment in de wereldgeschiedenis geweest waar Gods liefde meer zichtbaar werd dan daar op die heuvel Golgotha, vlak bij Jeruzalem. De kruisdood van Jezus op Golgotha en de opstanding van Jezus uit de dood, drie dagen later, is de belangrijkste gebeurtenis van de wereldgeschiedenis. Als Jezus is wie Hij zegt dat Hij is: Godzelf die mens geworden is, en als Zijn dood en opstanding werkelijk betekenen wat de bijbel daar over zegt, dan is de enige manier om bevrijd te worden van je eigen onrecht en gebrokenheid en de enige manier om perspectief te krijgen die verder reikt dan dit leven, geloof in deze Jezus die uit onbaatzuchtige liefde zichzelf gaf voor jou. Aan die zelfopofferende liefde is te zien dat het hart van Jezus naar jou uitgaat. Hij nodigt je uit om je vertrouwen op Hem te stellen en je leven in Zijn dienst te besteden. Je hoeft vooraf aan geen enkele voorwaarde te voldoen. Het

enige wat Hij vraagt is dat je komt en je overgeeft aan Zijn pure, echte liefde voor jou persoonlijk!

Dat is *'t oog omhoog*. Wijs elkaar op Jezus. En bij *hand in hand* mag u er aan denken dat we samen op weg gaan. Maar ook dat we die weg niet zonder elkaar willen gaan. God heeft ons aan elkaar gegeven om elkaar vast te houden onderweg. Omdat je samen omhoog hebt gekeken en ontdekt hebt dat je broeders en zusters van elkaar bent, waarschijnlijk heel verschillend, maar wel één in Christus, als je dat ontdekt hebt, dan wil je die weg ook alleen maar samen gaan. Een prachtige manier om hier invulling aan te geven is onze 'week der gebeden'. Tijdens deze week komen beide aspecten ruimschoots aan bod: 't oog omhoog, en hand in hand. Ik wil u dan ook oproepen om een van deze avonden te bezoeken. Samen op weg gaan dat is ons gebed. De eindbestemming ligt vast. Het nieuw Jeruzalem. Een gouden stad op een nieuwe aarde, onder een nieuwe hemel. Hoe lang die reis zal zijn weten we niet. Maar één ding weten we, God zorgt.

Daar mogen we heel zeker van zijn. Ook in het nieuwe jaar. De onvoorwaardelijke liefde van Jezus staat er garant voor. Een betere Gids voor onderweg kun je niet hebben. Als er iemand is die met ons kan meevoelen dan Hij wel. Ook Hij heeft ergens als een berg tegen op gezien. Hij heeft gesmeekt tot Zijn Vader of het lijden waar Hij tegen op zag aan Hem voorbij mocht gaan. Maar het mocht niet. Het kon niet. Hij moest het ondergaan: *mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten....* Maar juist omdat Hij die Godverlatenheid ondergaan heeft, hoeven wij het nooit meer zonder Gods liefdevolle armen om ons heen te stellen. Dat belooft Hij! En daar mogen wij op vertrouwen.

Vanuit die zekerheid mogen we samen het nieuwe jaar ingaan. Met elkaar, hand in hand, 't oog omhoog. Wat er ons onderweg zal overkomen weten we niet. Maar een veilige aankomst, daar staat onze Heiland garant voor.

Nog maar één keer de laatste regels uit Psalm 121, nu uit de NBV:

De HEER behoedt je voor alle kwaad, Hij waakt over je leven, Hij houdt de wacht over je gaan en je komen, van nu aan: dat is 1 januari 2012, tot in eeuwigheid: dat is voor altijd!

Amen

December 2011
G.P. Hartkamp
Wapenveld